

¹incipiunt <exberta>² <fii>³ urbagen de libro sancti germani inuenta et origine et genelogia britonum

I de ætatibus mundi

a principio mundi usque ad diluuium <annis>⁴ .ii^m.cc.xl.ii.

a diluuiio usque ad abraham <annis>⁵ .d.cccc.xl.ii.

ab abraham usque ad moysen anni <s>⁶ .d.exlii.⁷

a moysen usque ad dauid ⁸.d.

a dauid usque ad nabochodonosor ⁹.d.exl.uiiii.¹⁰

- II prima ętas mundi ab adam <us>¹¹ ad noe. .ii^a. a noe ad abraham. .iii^a. ¹²usque ad dauid. .iiii^a. a dauid <us>¹³ ad daniellem. .u^a. a daniel ad iohanne. .ui^a. a iohanne usque ad iudicium in <qua>¹⁴ dominus noster iesus christus ueniet iudicare uiuos ac mortuos et seculum per ignem.

III de quadam peritia a britania <insule>¹⁵

britannia insula a quodam bruto consule romano dicta. haec consurgit ab <in franciore. ali>¹⁶ occidentem uersus, .d.cccc^{torum}. in longo milium, .cc^{torum}. in latitudine spacium habet. in ea sunt .xxiiii. ciuitates et innumerabilia promuntoria cum innumeris castellis ex lapidibus et latere <fabricati sunt>¹⁷. in ea habitant .iiii^{or}. gentes – scothi, picti, saxones, britones. .iii. insulas habet, quarum una uergit contra armoriacas et uocatur insula <gue ith>¹⁸: .ii^a. consita in umbilico maris inter hiberniam et brttanniam et uocatur nomen eius euonia <ɔ—c>¹⁹ manau: .iii^a. sita est in extremo limite orbis britanię ultra pictus²⁰ et uocatur orca, sicut in prouerbiis antiquorum dicitur: ‘regnauit <britannia>²¹ cum tribus insulis’. sunt in ea multa flumina, quę confluunt per omnes partes, K²² ad orientem, ad occidentem, ad aquilonem, ad meridiem. set²³ tamen .ii^o. sunt <flumina>²⁴ preclariora <cetis>²⁵ fluminibus aliis tamensis et sabrinę quasi duo brachia britanię, per <quem>²⁶ olim rates uehebantur ad portandas diuicias causa negotiorum.

- IV <britone solisti>²⁷ impleuerunt britanniam a <mare>²⁸ usque ad mare.

¹ This edition © Keith Fitzpatrick-Matthews; created from the published texts of Mommsen and Faral, and Dumville’s unpublished work.

² excerpta

³ filii

⁴ anni sunt

⁵ anni sunt

⁶ sunt

⁷ .D.C.XL.II.

⁸ anni sunt

omitted

⁹ anni sunt

omitted

¹⁰ .D.C.XL.VIII.

¹¹ usque

¹² ab abraham

omitted

¹³ usque

¹⁴ quo

¹⁵ insula

¹⁶ africo boreali

¹⁷ fabricatis

¹⁸ gueith

¹⁹ id est

²⁰ pictos

²¹ britanniam

²² id est

²³ sed

²⁴ flumina

²⁵ ceteris

²⁶ quę

²⁷ britones olim

²⁸ mari

V de <genelogia>²⁹ britonum

de origine britonum. de romanis et gręcis trahunt ethimologiam, id est de matre labina filia latini regis italię et patre siluianię filii enachi filii dardani. <fi>³⁰ dardanus fi³¹ saturni <rex gothorum>³² perrexit ad partem asię et trous fi³³ dardani aedificauit urbem troię. trous pater priami et anchisę, anchises pater <aneneę>³⁴, aeneas pater <astani>³⁵ et silluii. siluius fi³⁶ ęneę et labinę filię latini regis italię. et de <stripe>³⁷ siluii filii eneę ex labina orti sunt remus et romulus et brutus, tres filii reginę sanctimonialis proximi ręę, qui fecerunt romam.

brutus consul fuit in roma epiromanus quando expugnauit hispaniam ac detraxit in <seruitem>³⁸ romę. et postea tenuit britanniam insulam quam habitant britones, romanorum <filius illi olli>³⁹ siluio posthumo⁴⁰. ideo dicitur posthumus, <qui>⁴¹ post mortem ęneę patris eius natus est. et fuit mater eius labina super clandestina⁴² quando fuit pregnans. et ideo siluius dictus est quia in silua natus est. et ideo siluei dicti sunt reges romani et britones, quia de eo nati sunt. set⁴³ a bruto britones et de <stripe>⁴⁴ bruti surrexerunt.

VI casabellaunus rex britannicus et ipse fuit in obuiam gailii iulii cęsaris regis romę, qui missus ab imperatore latino ad expugnandam britannię insulam. et fregit bellum ante cassabellaunum duobus uicibus super gailium cęsarem et in tercio bello occisus est a cęsare misso ab imperatore.

hęc sunt nomina imperatorum qui in britania uenerunt. iulius imperator primus in britaniam uenit per renum et germaniam usque tammensis bellum. <primus>⁴⁵ postea <claudias>⁴⁶ imperator⁴⁷, qui usque ad orcam et euoniam⁴⁸ et inde romam exiit. .iii^{us}. imperator⁴⁹ <reuersus>⁵⁰, cum quo ualidus murus factus est. .iiii^{us}.⁵¹ <curatius tirenus>⁵². .u^{us}.⁵³ <constantinus>⁵⁴ constantini magni pater, id est uir tranquillissimus. ille <constantinus>⁵⁵ in britania morte obiit, qui constantinum filium ex concubina helena creatum imperatorem <gilliarum>⁵⁶ reliquit, qui in britania obiit. .ui^{us}. maximus imperator in britania ordinatur inuitus, cum quo martinus sepe locutus est. .uii^{us}. gracianus ualentiniani filius, qui in romam a britania exiit et ibi a maximo occisus est – cuius sanguinem uindicauit eugenius de maximo et postea eugenium occidit pro ualentiniano graciano frat⁵⁷.

et in tempore guorthigirni regis britanię saxones peruenerunt in britanniam, K⁵⁸ in anno incarnationis christi⁵⁹, sicut libine abas ię in ripū⁶⁰ ciuitate inuenit uel reperit. ab incarnatione domini anni .d. usque a kl iañ in .xii. luna, ut <aunt>⁶¹ alii

²⁹ genealogia

³⁰ idem

³¹ filius

³² regis gręcorum

³³ filius

³⁴ aeneę or ęneę

³⁵ ascani

³⁶ filius

³⁷ stirpe

³⁸ seruitutem

³⁹ filii olim

⁴⁰ ins. orti

⁴¹ quia

⁴² clandestina

⁴³ sed

⁴⁴ stirpe

⁴⁵ secundus

⁴⁶ claudius

⁴⁷ uenit *omitted*

⁴⁸ peruenit

omitted

⁴⁹ fuit *omitted*

⁵⁰ seuerus

⁵¹ fuit *omitted*

⁵² carausius

tirranus

⁵³ fuit *omitted*

⁵⁴ constantius

⁵⁵ constantius

⁵⁶ galliarum

⁵⁷ fratribus

⁵⁸ id est

⁵⁹ .d.cc.l.iii

omitted

⁶⁰ ripum

⁶¹ aiunt

<intis ccc>⁶² annis a quo tenuerunt saxones britanniam usque ad annum supra dictum.

VII britones a bruto.

brutus filius fuit hisscionis, hiscion filius alanix, alanus filius reax silue, rea siluea filia <numere>⁶³ pampilii, <numera>⁶⁴ <filii>⁶⁵ ascani; ascanus <filii>⁶⁶ enee, filii anchise, filii troi, filii dardani, filii <sr>⁶⁷, filii <riuam>⁶⁸, filii iafeth.

iafeth uero .vii. filios genuit. primus gomer, a quo galli; .ii^{us}. magog, a quo scithi et gothi; .iii^{us}. madai, a quo medi; .iv^{us}. iuuan, a quo greci; .v^{us}. tubal, a quo hiberei et hispani et itali; .vi^{us}. mosoch, a quo capadoces; .vii^{us}. tiras, a quo traces.

iafeth filius noe, filii lameth, filii mathusalem, filii enoc, filii iareth, filii malalehel, filii cainan, filii enos, filii seth, filii adam, filii dei uiui altissimi.

VIII quando regnabat brito in britannia, heli sacerdos iudicabat in hisrael et tunc arca testamenti possidebatur ab <aligenigenis>⁶⁹. postumus frater eius regnabat apud <lannos>⁷⁰.

IX .iii^{es}. filii noe diuiserunt orbem terrae in .iii^{es}. partes post diluuium: sem in asia, cham in africa, iafeth in europa. ⁷¹ad euopham de genere iafeth, alanus cum tribus filiis suis, quorum nomina sunt hiscion, armenon, neguo. hiscion habuit .iiii^{or}. filios – francus, romanus, almannus, brito. armenon autem .v. filios habuit – gothus, ualagothus, cebustus, burgundus, longobardus. <neugo>⁷² <habetit>⁷³ .iii. filios – uandalis, saxo, bogarus. ab hisscione autem .iv^{or}. gentes ortę sunt – franci, latini, almanni, britones. ab armene autem gothi, ualagothi, cebidi, burgundi et longobardi. a <nego>⁷⁴ autem bogari, uandali, saxones et turingi. istę autem gentes <subdiuises>⁷⁵ per totam europam.

alanius autem filius fuit <ethebii>⁷⁶, ⁷⁷filius egomuin, ⁷⁸filius semoin, ⁷⁹filius mair, ⁸⁰filius ethath, ⁸¹filius ethieth, ⁸²filius ooth, ⁸³filius abir, ⁸⁴filius ra, ⁸⁵filius isra, ⁸⁶filius <tau>⁸⁷, ⁸⁸filius bath, ⁸⁹filius iobath, ⁹⁰filii <rabuan>⁹², ⁹³<filii>⁹⁴ iafeth, ⁹⁵filius noe, ⁹⁶<filii>⁹⁷ lameth, ⁹⁸<filii>⁹⁹ mathusalem, ¹⁰⁰<filii>¹⁰¹ enoc, ¹⁰²<filii>¹⁰³

⁶² in .ccc^{tis}.

⁶³ nume

⁶⁴ numa

⁶⁵ filius

⁶⁶ filius

⁶⁷ flise

⁶⁸ iuuan

⁶⁹ alienigenis

⁷⁰ latinos

⁷¹ primus homo
uenit *omitted*

⁷² neguo

⁷³ habuit

⁷⁴ neguo

⁷⁵ subdiuise sunt

⁷⁶ fethebir

⁷⁷ fethebir

omitted

⁷⁸ egomuin filius

thoi, thoi filius

boib, boib

omitted

⁷⁹ semoin

omitted

⁸⁰ mair *omitted*

⁸¹ ethath filius

aurthact,

aurthact

omitted

⁸² ethieth

omitted

⁸³ ooth *omitted*

⁸⁴ abir *omitted*

⁸⁵ ra *omitted*

⁸⁶ isra *omitted*

⁸⁷ hisrau

⁸⁸ hisrau *omitted*

⁸⁹ bath *omitted*

⁹⁰ iobath *omitted*

⁹¹ filii

⁹² iuuan

⁹³ iuuan *omitted*

⁹⁴ filius

⁹⁵ iafeth *omitted*

⁹⁶ noe *omitted*

⁹⁷ filius

⁹⁸ lameth *omitted*

⁹⁹ filius

¹⁰⁰ mathusalem

omitted

¹⁰¹ filius

¹⁰² enoc *omitted*

¹⁰³ filius

iareth,¹⁰⁴<filii>¹⁰⁵ <malehel>¹⁰⁶,¹⁰⁷<filii>¹⁰⁸ cainan,¹⁰⁹<filii>¹¹⁰ enos,¹¹¹<filii>¹¹² seth,¹¹³<filii>¹¹⁴ adam,¹¹⁵<fili>¹¹⁶ dei.

- X** romani autem, cum accepissent dominium tocius mundi, ad britanos miserunt legatos ut obsides et censum acciperent sicut accieperent ab uniuersis regionibus et insulis. britones autem, cum <escent>¹¹⁷ tyranni et tumidi, legationem romanorum contempserunt.
- XI** tunc iulius cęsar, cum accepisset singulare inperium primus et obtinuisset, iratus est ualde et uenit ad britanniam cum .lx. ciulis et tenuit in <occium>¹¹⁸ tamensis, in quo naufragium <perpessa>¹¹⁹ sunt naues illius dum ipse pugnabat apud dolobellum – qui erat proconsul regi britannico qui et ipse bellinus <uocabat>¹²⁰, cuius filius erat <minoamus>¹²¹ qui occupauit omnes insulas terreni maris. et iulius reuersus est sine uictoria, cęsis multibus fractisque nauibus. et iterum post spacium .iii^{um}. annorum uenit cum magno <exercitu>¹²² .ccc^{tis}. ciulis et peruenit usque ad <ocidium>¹²³ tamensis. et ibi inierunt bellum et ibi ceciderunt milites¹²⁴ multi de equis suis, quia supra dictus consul posuerat sudes ferreos et semen bellicosum – cethilou – in uada <fliminum>¹²⁵. discrimen magnum fuit militibus romanorum haec ars inuisibilis. et discesserunt sine¹²⁶ in ista uice. gestum est bellum tercio iuxta locum qui dicitur <rinouantum>¹²⁷. et accepit iulius imperium britanię .xl. et .uii. annis a¹²⁸ natiuitatem christi – ab inicio mundi .u^m.cc.xu.
- XII** tribus uicibus occisi sunt duces romanorum a britannis. factum est post supra dictum bellum quod fuit inter britones et romanus¹²⁹ <quado>¹³⁰ duces eorum occisi sunt, et post occisionem maximi tiranni <p^o>¹³¹ .xl. annos fuerunt sub metu.
- XIII** guorthigirnus regnauit in britannia et cum ipse regnabat, <uruebatur>¹³² a metu pictorum scottorumque et a romanico impetu necnon et a timore ambrosii.
- XIV** uenerunt interea .iii. ciulae a <gasanania>¹³³ in exilio expulsae, in quibus erant <cors>¹³⁴ et <haecgens>¹³⁵, qui et ipsi fratres erant, filii guictils, filii guicta, filii gueta, filii uuoden, filii frelab, filii <freuduls>¹³⁶, filii <fran>¹³⁷, filii folcpald, filii geuta qui <sunt>¹³⁸, ut aiunt, filius dei – non deus <exercituum>¹³⁹, <set>¹⁴⁰ unus ex idolis que ipsi colebant.

¹⁰⁴ iareth *omitted*

¹⁰⁵ filius

¹⁰⁶ malalehel

¹⁰⁷ malalehel
omitted

¹⁰⁸ filius

¹⁰⁹ cainan
omitted

¹¹⁰ filius

¹¹¹ enos *omitted*

¹¹² filius

¹¹³ seth *omitted*

¹¹⁴ filius

¹¹⁵ adam *omitted*

¹¹⁶ filius

¹¹⁷ essent

¹¹⁸ ostium

¹¹⁹ perpessę

¹²⁰ uocabatur

¹²¹ minocannus

¹²² exercitu

¹²³ ostium

¹²⁴ et *omitted*

¹²⁵ fluminum

¹²⁶ uictoria or
pace *omitted*

¹²⁷ trinouantum

¹²⁸ ante

¹²⁹ romanos

¹³⁰ qundo

¹³¹ per

¹³² urgebatur

¹³³ germania

¹³⁴ hors

¹³⁵ hencgest

¹³⁶ fredulf

¹³⁷ finn

¹³⁸ fuit

¹³⁹ exercituum

¹⁴⁰ sed

- XV** guorthigernus autem suscepit eos benigne et tradidit eis insulam quae uocatur in lingua eorum canet¹⁴¹, brittannico sermone <ruimh>¹⁴². regnante <grano>¹⁴³ secundo cum equicio, saxones a guorthigerno suscepti sunt anno .ccc.xl.vii. post passionem christi.
- XVI** in tempore illo uenit sanctus germanus ad prædicandum in britannia. et claruit apud illos multis uirtutibus et multi per eum salui facti sunt et plurimi perierunt <per>¹⁴⁴. aliquanta miracula quæ per illum fecit dominus, scribenda decreui. primum miraculum de miraculis eis. erat <quidēa>¹⁴⁵ rex iniquus <aque>¹⁴⁶ <tirrannos>¹⁴⁷ ualde cui nomen erat <henli>¹⁴⁸. ille uir sanctus uoluit uisitare et properare ad iniquum regem ut prædicaret illi. et ipse homo dei <uenis>¹⁴⁹ ad portam urbis cum <comitatatibus>¹⁵⁰ suis, uenit portarius et salutauit eos. et miserunt ¹⁵¹ad regem. et rex durum <reponsum>¹⁵² dedit eis et cum iuramento dixit “si <fuerit>¹⁵³ uel si manserint ad finem anni, non uenient umquam in urbem istam”. et dum ipsi expectarent ianuatorem ut nunciaret illis responsum tyranni, dies <declinabat>¹⁵⁴ ad noctem et nox adpropinquabat. et nescierunt <quod declinarent>¹⁵⁵.
- XVII** interea uenit unus de familia regis de medio urbis et inclinauit se ante uirum dei et nunciauit illis omnia uerba regis tyranni. et inuitauit illos ad cassam suam et exierunt cum eo et benigne suscepit eos. et ille non habebat de omnibus generibus iumentorum <expecta>¹⁵⁶ una uacca cum uitulo. et occidit uitulum et coxit et deposuit ante illos.
- XVIII** et præcepit sanctus germanus ut non confringeretur de ossibus eius. et sic factum est. et in crastino uitulus inuentus est ante matrem suam, sanus et uiuus incolomisque. iterum mane surrexerunt ut inpetrarent salutacionem tyranni. at ipsi cum orarent, expectarent iuxta portam <uel artis ciuitatis>¹⁵⁷, et unus uir <occurrerent>¹⁵⁸ et sudor illius a uertice capitis usque ad plantas pedum distillabat. et inclinauit se ante illos. et dixit sanctus germanus “credis in sanctam trinitatem?” et respondit ille “credo”. et bapuzauit eum et osculatus est et dixit illi “uade in pace. in ista hora morieris et angeli dei <expectante>¹⁵⁹ in <aera>¹⁶⁰ ut cum illis ad deum exas cui <credisti>¹⁶¹.” et ipse lætus intrauit in arcem. et <profectus>¹⁶² tenuit eum fami regis et alligauit et ante tiranum ductus et interfectus est quia nocuerat nequissimo tyranno; nam, quis ante solis ortum non peruenisset ad seruitutem in arcem, <interfaciebatur>¹⁶³. et manserunt tota die iuxta portam ciuitatis et non inpetrauerunt salutacionem tyranni. solito ex more supradictus uir adfuit et dixit illi sanctus germanus “caue ne ullus homo <maneat>¹⁶⁴ de hominibus tuis in ista <in ista>¹⁶⁵ nocte in arce”. et ipse reuersus

¹⁴¹ tanet

¹⁴² ruihm

¹⁴³ gratiano

¹⁴⁴ *repetition of*

the start of

the previous

word?

¹⁴⁵ quidam

¹⁴⁶ atque

¹⁴⁷ tyrannus

¹⁴⁸ benli

¹⁴⁹ ueniens

¹⁵⁰ comitatibus

¹⁵¹ eum *omitted*

¹⁵² responsum

¹⁵³ fuerint

¹⁵⁴ declinabat

¹⁵⁵ quo irent

¹⁵⁶ excepta

¹⁵⁷ arcis uel

ciuitatis

¹⁵⁸ occurrebat

¹⁵⁹ expectant te

¹⁶⁰ aere

¹⁶¹ credidisti

¹⁶² præfectus

¹⁶³ interficiebatur

¹⁶⁴ maneat

¹⁶⁵ *words*

repeated in

error

est in arcem et eduxit filios suos, quorum numerus erat .uiiii. et <ipse>¹⁶⁶ ad supradictum hospicium cum ipso <reuersis>¹⁶⁷. et precepit sanctus germanus manere eos <ieiununos>¹⁶⁸ claussis dixit “uigilantes estote et ¹⁶⁹quid euenit in arcem, nolite aspiciere et orate indesinenter et ad deum uestrum <clamante>¹⁷⁰”, et post modicum interuallum noctis ignis de celo cecidit et conbussit <artem>¹⁷¹ et omnes <hones>¹⁷² qui cum eo tyranno erant. et <oumquam>¹⁷³ conparuerunt usque in hodiernum diem, et <arce>¹⁷⁴ non edificauerunt usque hodie. in crastino ille uir qui hospitalis fuit illis credidit et baptizatus est cum omnibus filiis suis et omnis regio cum illis, cui nomen erat catellus. et bendixit ei et addidit et dixit “non deficiet rex de semine tuo in aeternum et rex eris ab hodierna die”. et sic euenit ut impleretur, quod dictum est per prophetam: ‘suscitans de puluere inopem’, et reliqua, ‘ut sedeat cum principibus’ et reliqua. iuxta uerbum sancti germani rex de seruo factus est. omnes filii eius <regi>¹⁷⁵ facti sunt et omnis regio pausorum regitur a semine illorum usque in hodiernum diem.

XIX factum est autem postquam metati sunt saxones in supradicta insula <canet>¹⁷⁶, promisit rex supradictus dari illis uictum et uestimentum absque defectione ut placuit illis. et <ipse>¹⁷⁷ promiserunt expugnare contra inimicos eius fortiter. at illi <barbar>¹⁷⁸ cum multiplicati essent in numero, non potuerunt britanni cybos prestare illis et uestimenta quia multum postularent. et brittones dixerunt “non possumus dare uobis sicut promisserat rex, <quia>¹⁷⁹ numerus uester multiplicatus est. recedite a nobis. non de auxilio uestro indigemus.” et ipsi consilium fecerunt cum maioribus suis ut dirumperent pacem. hængist autem, cum esset uir doctus atque astutus et callidus et cum intellixit regem inertem et gentem eius, inito consilio, ad regem “pauci sumus. si uis, <mitamus>¹⁸⁰ ad nostram terram ut electi milites atque fortissimi regionis nostræ ueniant ad nos ad certandum pro te et pro tua gente.” et rex imperauit ut facerent. et miserunt legatos trans <thicam>¹⁸¹ uallem. et reuersi sunt cum .x.uiiii. ciulis. et electi milites uenerunt in illis et in una ciula earum uenit puella <pulchar facitus>¹⁸² atque decorosa ualde – filia erat hengisti. postquam autem uenissent ciule, fecit hengistus conuiuium guorthigerno et militibus suis et interpreti suo qui uocatur cheritic et puellam ministrare illis uinum et <sinceram>¹⁸³. et inebriati sunt et saturati sunt nimis. illis bibentibus intrauit satanas in corde guorthigerni ut amaret puellam et postulauit eam a <pat>¹⁸⁴ suo per interpretem suum et dixit “a me quod postulas¹⁸⁵

166 ipsi
167 reuersi sunt
168 ieiunos. et
ianuis
169 si omitted
170 clamate

171 arcem
172 homines
173 numquam
174 arcem
175 reges
176 tanet

177 ipsi
178 barbari
179 quia
180 mittamus
181 tithicam
182 pulchra facie

183 siceram
184 patre
185 the text
breaks off at
this point